

VIAȚA ȘTIINȚIFICĂ

Lansarea cărții *României de la Est de Bug* de Anton Golopenția, București, 12 ianuarie 2007

În ziua de 12 ianuarie 2007, în cadrul Clubului de psihosociologie, sub organizarea prof. univ. dr. Septimiu Chelcea și lect. univ. Gabriel Jderu a fost lansată cartea *României de la est de Bug* de Anton Golopenția (introducere, note și comentarii de prof. univ. dr. Sanda Golopenția).

Lansarea a avut loc în Sala de Conferințe a Facultății de Sociologie și Asistență Socială. Au luat parte profesori universitari, cadre didactice, cercetători, reprezentanți ai unor edituri, publicații de specialitate, studenți, invitați din instituții de învățământ și cultură din țară și din Republica Moldova. Manifestarea a fost deschisă de Septimiu Chelcea care a anunțat apariția unei cărți unicat în literatura sociologică națională și chiar mondială, *României de la est de Bug* de Anton Golopenția, carte care nu ar fi apărut dacă dna Sanda Golopenția nu ar fi dat dovadă de un spirit înalt, ales și de dăruire exemplară pentru strângerea, clasificarea și publicarea unor documente pentru care a fost nevoie de ani de zile. Cartea apărută este o epopee, o cercetare în timp, dar și în perspectiva timpului, având în vedere 65 de ani de când a debutat cercetarea pe care a făcut-o Anton Golopenția. Cu această ocazie – având în vedere că au trecut 55 de ani de la dispariția eminentului sociolog, Septimiu Chelcea a amintit de caracterizarea pe care i-a făcut-o Henri H. Stahl considerându-l ca cel mai talentat din Școala Sociologică de la București, tot atât de filosof ca M. Vulcănescu, tot atât de

erudit și strălucit ca Traian Herseni, tot atât de bun investigator de teren ca mine (H. H. Stahl), tot atât de bun organizator ca Octavian Neamțu. Acesta fiind omul de o rară delicatețe sufletească – Anton Golopenția – cum spune Henri H. Stahl.

Septimiu Chelcea a mulțumit pentru prezența dnei prof. Sanda Golopenția de la Universitatea Brown (SUA) care a adus în actualitate și a pus în valoare lucrarea ilustrului său părinte.

Au urmat intervențiile pe marginea cărții și discuțiile care au adus un plus de interpretare și evaluare.

Acad. prof. Cătălin Zamfir a considerat apariția cărții lui Anton Golopenția un exemplu pentru cum ar trebui să reluăm tradițiile sociologiei românești. În numele colegilor, a mulțumit dnei Sanda Golopenția pentru contribuția deosebită adusă la cristalizarea imaginii noastre asupra a ce a fost și ce trebuie să fie sociologia românească.

Sanda Golopenția a mulțumit pentru sprijinul primit din România, dar și pe plan internațional ca să poată ajunge la imensul volum de materiale și documente și faptul că mai sunt multe de descoperit. Consideră că, așa cum a apărut cartea este incompletă față de cum ar trebui, sau cum ar putea fi vreodată. A mulțumit celor care au ajutat-o ca ceea ce s-a scris să devină o realitate și mai ales că poate fi continuat. A mulțumit, de asemenea, Autorității Naționale pentru Cercetarea Științifică care a contribuit la cheltuielile mari pentru tipărirea acestei

lucrări. A mulțumit celor care au vorbit atât de frumos despre carte, precum și celor care au venit la lansarea cărții, considerând că apariția cărții într-un moment propice, având în vedere că intrarea noastră în Uniunea Europeană ne impune să ne definim identitatea culturală, să ne cunoaștem limitele și să ne delimităm cultural.

În continuare, Sanda Golopenția s-a oprit asupra celor două laturi ale lucrării : 1) o realitate necunoscută, multă vreme, în cultura noastră despre românii de la Est de Bug, nici în România, în Ucraina și în Rusia. Consideră că lucrarea deschide un spațiu de cercetare care va trebui amplificat rapid de către tânăra generație de sociologi, pe care o consideră puternică, după câte a aflat și consideră că se va mobiliza pentru sarcina ce îi revine ; 2) a doua latură a lucrării cercetarea propriu-zisă, reprezintă un moment de cercetare a sociologiei românești, cercetare făcută pe timp de război, de un grup foarte restrâns, 15 persoane tinere (între 25 și 32 de ani). Într-un spațiu enorm acești tineri au studiat soarta limbii române în acea comunitate (aproximativ 20 000 de persoane la Est de Bug). Expunerea dnei Sanda Golopenția a fost urmată de câteva minute de muzică populară – din spațiul cercetat – înregistrată de Constantin Brăiloiu (un cântec ceremonial al miresei, un cântec de hulit, bocetul unei femei care și-a pierdut cei doi copii, un cântec haiducesc).

Acad. prof. Florin Constantin a apreciat valoarea lucrării lui Anton Golopenția din punctul de vedere al cercetătorului asupra trecutului poporului român, evidențind condițiile investigației sociologice într-o perioadă când trebuia să se țină seama de obiectivele de război ale regimului Antonescu (1941-1944).

Intervenția prof. Vasile Șoimașu de la Academia de Studii Economice din Chișinău a completat datele din cercetările făcute de Anton Golopenția, referindu-se la scriitorul Alexei Marinat care a editat o carte în imagini pe urmele lui Anton Golopenția dincolo de Bug. Scriitorul Alexei Marinat

a fost cel care a cunoscut echipele de cercetători din Valea Hoțului, care au stat în gazdă în casa părinților scriitorului. Vasile Șoimașu s-a referit și la Monografia satului Cornova din Basarabia prin cercetarea făcută acum 75 de ani de Dimitrie Gusti.

Directorul Editurii Enciclopedice – domnul Marcel Popa – a remarcat devotamentul uluitor al d-nei Sanda Golopenția față de ceea ce a creat tatăl d-nei sale, un intelectual de calitate remarcabil, activitatea intelectuală și umană având în vedere complexitatea lucrării, colaborarea dificilă peste ocean.

Prof. Ilie Bădescu, președintele Asociației de Sociologie, mulțumește dnei prof. Sanda Golopenția pentru darul făcut, la început de an, sociologiei : o carte eveniment care concentrează, în cele două volume, drama etno-politică a românilor care se află în afara hotarelor politice ale statului român. Ilie Bădescu s-a oprit asupra inovației metodologice a lui Anton Golopenția pornind de la cercetările sociale pe sate spre cercetările regionale. Acele monografii sumare – metodă pe care gândea s-a utilizeze pe necesitățile informale ale statului și care a constituit problema tezei de doctorat. A fost colaboratorul de bază a lui Dimitrie Gusti. Ilie Bădescu consideră cartea o lucrare de excepție, în sociologia românească, dar și în context european și mondial. Meritul deosebit este acela de a ne arăta cum se construiește o echipă de cercetare care acționa într-o zonă etno-politică. În același timp cartea încorporează o dramă etno-politică a omului Golopenția și a familiei, de care vorbea scriitorul Alexei Marinat, a omului de o asemenea gingășie.

Prof. Maria Larionescu, redactor-șef la revista *Sociologie Românească*, referindu-se la cartea lui Anton Golopenția, la cercetările pe care le-a făcut dincolo de Bug s-a oprit asupra poveștii incredibile a unor documente care închid în paginile lor o întreagă viață a unor comunități românești moldovenești, dar și destine ale unor colegi sociologi, antropologi, muzicologi din perioada celui de al doilea război mondial. Această istorie tulburătoare ne-a fost pusă la îndemână cu

multă sensibilitate și înalt profesionalism de dna Sanda Golopenția care a mers până la a urmări moldovenii români chiar și în satele unde era un singur român. Pe lângă faptul că a fost o personalitate în domeniu, așa cum a remarcat gazda din Valea Hoțului, unde a stat, Anton Golopenția era liniștit, curat, prietenos, gingaș.

Conf. Dan Dungaciu consideră apariția lucrării *Români de la Est de Bug* de Anton Golopenția o premieră în domeniu. Referindu-se la revista *Geopolitica* din 1937 în care se găsesc pagini scrise de Anton Golopenția a remarcat faptul că acele pagini au rămas extrem de actuale. Problema schimbului de populații-colonizare o putem asemăna cu problema românilor din Ucraina de astăzi.

Prof. Zoltán Rostás – Universitatea din București, a remarcat contribuția imensă adusă de Anton Golopenția la istoria actuală, instituțională a sociologiei. Prof. Zoltán Rostás consideră cartea semnată de Anton Golopenția că reprezintă 65% din sursele

pe care le pune la îndemâna istoriei sociologiei, plecând de la cărțile care au fost elaborate până în prezent.

Lansarea lucrării *Români de la Est de Bug* a fost urmată de discuții. Acad. prof. Marius Sala, vicepreședintele Academiei Române, s-a referit la importanța lucrării lui Anton Golopenția și pentru problemele de lingvistică fundamentală, având în vedere un bilingvism de tip special. Marius Sala a menționat faptul că Sanda Golopenția, care este lingvistă în primul rând, a avut geniala idee să bage în textele folosite și textele lui Zeitung, texte de lingvistică care nu mai sunt cunoscute, texte de limbă de dincolo de Nistru. Cartea lui Anton Golopenția este foarte importantă și pentru problemele de lingvistică, problemă fundamentală, având în vedere un bilingvism de tip special.

Au mai luat parte la discuții prof. Dumitru Sandu, Ana Blandian, prof. C. Schifirneț, prof. Ghinoiu, conf. Iancu Filipescu, prof. Gheorhiță Geană.